

Európai személyiség-fejlesztő kurzus: összehasonlító elemzés. A magyar és a francia hallgatók bemutatása

Az egyetemi hallgatók sikerességét (a siker esélyét) számos tényező határozza meg, különösen az első félév vizsgáinak esetében. Ezeknek a tényezőknek az elemzéséhez szükség van olyan egyetemi képzésre, mely minden diáknak segítséget nyújt.

Ezt a személyiség-fejlesztő modult (franciául *Construction de Projet Personnel*¹) az Avignoni Egyetemen azzal a céllal hozták létre, hogy elősegítse a hallgatók tanulmányi sikereit, illetve megelőzze a tanulmányok felfüggesztését az első három év folyamán. A mesterképzést megelőzően olyan képzéseket biztosít a hallgatóknak, melyek során egyéni projektek kidolgozására nyílik lehetőség. Mivel a projekt európai nagyságrendű, mindig a helyi igényekhez és sajátosságokhoz alkalmazkodva valósult meg, több európai felsőoktatási intézményben: így a Pécsi Tudományegyetem Francia Tanszékének esetében is.

A személyre szabott program lehetőséget ad a hallgatónak egy tanulmányi tervet, sőt, egy szakmai program elkészítésére is. A kapott adatok birtokában érdemes tanulmányoznunk és összehasonlítani az avignoni és pécsi egyetem belső életét. A kutatás olyan kérdőívek elemzésén alapul, melyek hűen tükrözik a képzésben részt vevő hallgatók véleményét.

I. Történeti áttekintés

A program a hatékony egyetemi képzés reményében az egyetem első ciklusában (franciául *Licence*) tanuló hallgatók számára kidolgozott európai kurzus, amely külföldi egyetemekkel folytatott nemzetközi csereprogramok pedagógiai és oktatási tapasztalataiból indul ki.

1.1. A személyre szabott program (C.P.P. európai modul)

Hogyan kerüljük el a hallgatók az első tanév kudarcait? Az egyetemi sikerek esélyét számos tényező befolyásolja, különösen az első félév vizsgái: félelmek, siker, sikertelenség. Az egyetem hallgatósága igen heterogén, még azok tekintetében is, akik azonos képzésben vesznek részt. Úgy tűnik, hogy nem mindenki kap elég és megfelelő információt az egyetem elvárásait illetően. Gyakorta találkozhatunk nehézségekkel küzdő elsőéves hallgatókkal, akik az egyetem küszöbét átlépve hirtelen egy megváltozott környezet új szabályaival találják szemben magukat anélkül, hogy erre korábban

¹ Ettől kezdve C.P.P.

felkészültek volna. Nincsenek tisztában az őket körülvevő szociális és intézményes keretekkel, ezért nem tudnak alkalmazkodni az egyetem által támasztott feltételekhez; ez pedig kihat munkájuk minőségére és a várt eredményekre.

Számolnunk kell tehát azzal a ténnyel, hogy a hallgatóság kulturális és szociális sokszínűsége differenciált hozzáállást követel meg az oktatóktól az első évek folyamán. Fontos tehát olyan képzéseket biztosítani, melyek lehetővé teszik a tanulmányok sikerességéhez szükséges kompetenciák elsajátítását. Elengedhetetlen, hogy a diákok megfelelő információkkal rendelkezzenek a szakjukhoz kötődő tanulmányi feladataikat illetően. A képzés annál eredményesebb, minél több hallgatót érint, különösen azokat, akik más kulturális közegekből érkeznek az egyetemre, akiknek korábbi életétől távol állt a kutató-oktató közeg.

Az elmúlt évek során a hallgatóság összetétele megváltozott, így az egyetemeknek alkalmazkodniuk kell ehhez a fokozott heterogenitáshoz. Újabb és újabb elképzelések látnak napvilágot, nevezetesen a három ciklusú, úgynevezett bolognai reform bevezetésével (franciául *Licence-Master-Doctorat – L.M.D.*, magyarul az alapképzés első szintje szokásos nemzetközi rövidítéssel B. A.).

Hogyan vezessük rá a hallgatót a felelősségére a beiratkozáskor vállalt kötelezettségeivel kapcsolatban? Hogyan segíthető elő a helyes szakirány kiválasztása? Hogyan vonható be a hallgató a képzésbe úgy, hogy választása megerősítést nyerjen, hogy a sikeresség esélyét optimális szintre emelje? A sikeresség feltételeinek tanulmányozásához már az első évektől kezdve szükség van egy olyan képzésre, mely segítséget jelent az összes hallgató számára. Ezt a személyre szabott programot 1998 szeptemberében vezették be az Avignoni Egyetemen az elsőéves hallgatók számára, a Bologna reform keretein belül².

Elvárható tehát az egyetemektől, hogy segítsék a diákok sikerességét. Határt kell szabni annak, hogy a tanulmányaikat szakosodás előtt felfüggeszék (esetleg elhagyják). Olyan képzéseket kell biztosítani számukra már az első tanév első félévétől kezdve, melyek során egyéni projektek kidolgozására nyílik lehetőségük. A hangsúly a sikerességet és az egyetemi munkamódszert összekötő kapcsolatra esik, de a hallgatók szakirány-választása legalább ennyire fontos. Mindezeket a tényezőket figyelembe véve a kurzus két fő célkitűzése a következőképp fogalmazható meg:

- a hallgató önmagáról való gondolkodásának (önelemzés, önismeret) kifejlesztése, valamint az ennek köszönhető sikerek elérése; a siker érdekében a hatékonysághoz és eredményességhez szükséges készségek elsajátíttatása;
- a szakosodás kilátásba helyezése (a kurzusnak köszönhetően) vagy új szakirány választása az adott egyetem, illetve más képzések keretein belül.

A személyiség-fejlesztő program lehetőséget ad a hallgatóknak egy saját tanulmányi terv elkészítésére, amely által jobban megismerik a felvett kurzusokat, illetve felfedezik az ezekből adódó szakmai lehetőségeket: egyszóval részt vesznek a saját szakmai jövőjük elkészítésében. A képzésnek köszönhetően a hallgató képes részben választ adni az alábbi kérdésekre: Hogyan legyünk jól tájékozott, a képzésekben jártas diákok? Hogyan legyünk eredményesek a hallgatói munkában? Hogyan tervezzük meg szakmai jövőnket, egyetemi előrehaladásunkat?

² Diplomes des Études Universitaires Générales (DEUG), a francia egyetemek első évét lezáró bizonyítvány.

Jól értesült diáknak lenni azt jelenti, hogy ismerjük a diákmesterség fortélyait. Tudjuk, hogy az oktatók mit várnak el a hallgatóságtól, megértjük a gimnáziumi és egyetemi oktatás közötti különbségeket. Tisztában vagyunk azzal, hogy mit jelent egyetemen tanulni, a tehervállalás és a szükséges önállóság terén.

Hogyan legyünk eredményesek tanulmányainkban? Mit tegyünk, hogy jobban fel-találjuk magunkat, hogy gyorsabban felfogjunk és jobban megértsünk dolgokat? Ho-gyan és hol bukkanhatunk megfelelő információkra, úgynevezett „forrásemberekre”, miként tegyünk szert jegyzetekre? Így már el is jutottunk a tanulás-módszertan terüle-tére, amely egyszerre tartalmazza az egyénileg alkalmazott eljárások tudatosítását és hatékony eszközök felkutatását. Gondoljunk csak a jövőre: mit jelent az alapdiploma (magyarul B.A. vagy franciául Licence) a felvehető kurzusok és a szakosodás tekinte-tében? Hogyan válasszunk közülük céljainkat leginkább szem előtt tartva? Mik az el-helyezkedés lehetőségei a későbbiekben? Milyen kapcsolat van az egyetemen tanultak (az egyes diszciplínák) és a gyakorlati életben alkalmazott, megkövetelt tudás között?

Az itt javasolt program olyan valós önképzést kínál a hallgatóknak, amelynek során lehetőségük adódik jobban megismerni önmagukat. A tréning diskurzuson alapszik, ahol minden kicserélt, megosztott, kifejezett gondolatnak jelentősége van. Mivel a szó elszáll, de az írás megmarad, a hallgatók a képzést követően beszámolót készíte-nek, ezzel nyomatékosítva az elhangzottakat. Egyéni, személyre szabott beszámolóról van szó, ezáltal jobban kiismerhetik magukat az egyetemi élet útvesztőiben, eredm-nyesebben választhatnak szakirányt, sikeresebb tanulmányokat folytathatnak.

A személyiségfejlődésnek köszönhetően a hallgatók eredményesebben alkalmaz-zák az egyetemi élet szabályait. Azaz megfelelő információkkal rendelkeznek az egyetem működéséről és felépítéséről, illetve mindarról, amit eredményességük érde-kében hallgatólagosan el is várnak tőlük. Csak ennek a tudásnak a birtokában tehetnek sikeres vizsgákat és választhatnak megfelelő szakirányt. Ez a modul eredményes kép-zési stratégiák kialakításában nyújt segítséget, különös hangsúlyt fektetve az egyéni készségekre és képességekre. Ennek a jellegzetes csoportmunkának és ugyanakkor egyéni személyiségfejlesztésnek a során konstruálódik az úgynevezett „hallgatói sze-mélyiség”. A kurzus során az oktató nemcsak szakmailag, hanem egész személyisé-gével jelen van, támogat, mentorként működik. Segítségével a hallgató elsajátíthatja a sikerességhez elengedhetetlen átfogó kompetenciákat.

1.2. Az Avignoni Egyetem Tanárképző Intézete

A C.U.F.E.F.³ olyan egyetemi szolgáltató központ, melynek feladata a nevelés- és oktatásügyi tevékenységek koordinálása. Általános és előkészítő pedagógiai képzé-eket biztosítva figyelemmel kíséri az oktatásügy területén végbemenő változásokat, valamint támogatja az oktatásügy területén folyó kutatásokat. A C.U.F.E.F. támogatja a szervezésben részt vevőket, valamint a személyiségfejlesztő modul (C.P.P.) megva-lósulását az elsőéves hallgatók körében, 3 kreditpont erejéig⁴. A C.P.P. modul kedvező fogadtatása vezetett ahhoz az elhatározáshoz, hogy további fejlesztéssel, más euró-pai országok tapasztalatait és az ottani sajátosságokat felhasználva európai szintűvé

³ Centre Universitaire de Formation des Enseignants et des Formateurs (C.U.F.E.F.)

⁴ 30 HTD, 3 ECTS

nője ki magát. Így született meg az európai partnerkapcsolat ötlete a következő országokkal: Cseh Köztársaság, Finnország, Görögország, Lengyelország, Magyarország, Olaszország és Portugália.

1.3. Az Avignoni Egyetem Európai Intézményfejlesztési Kezdeményezése⁵ és a Provence-Alpe-Côte d'Azur Régió⁶ Célkitűzési Alapokirata⁷

A C.U.F.E.F. programjának egy részét az Avignoni Egyetem⁸, másik részét a Provence-Alpes-Côte d'Azur⁹ Régió regionális önkormányzata finanszírozza, a következő címen: „Egy hatékonyabb egyetemi képzés reményében az alapképzésben részt vevő hallgatók részvételével kidolgozott és bevezetett európai modul.”

A projekt célja, hogy jobban megértsük, hogyan alakítható ki az európai hallgatói személyiség, azoknak az átfogó kompetenciáknak a megszerzésével, melyek lehetővé teszik az egyetemi sikerességet. Az Avignoni Egyetem Pedagógiai Karán (Franciaország) kapott eredményekből kiindulva célunk egy 1 féléves, 3 kreditpontot érő C.P.P. modul bevezetése hét európai egyetemen: Jagello Egyetem (Krakkó, Lengyelország) Újlatin Nyelvek Tanszéke; Pécsi Tudományegyetem (Magyarország) Francia Tanszéke; Helsinki Egyetem (Finnország) Műszaki Kara; Lisszaboni Egyetem (Portugália) Tanárképző Kara; Prágai Károly Egyetem (Cseh Köztársaság) Pedagógiai Kara és Francia Tanszéke; Athéni Egyetem (Görögország) Pszichológia Tanszéke; Aostai Egyetem (Olaszország) Pedagógiai Kara. A 2005 decemberében a krakkói Jagello Egyetemen megvalósult képzést 2006 májusában a pécsi, majd a helsinki követte, ahol alkalmunk volt a helyi oktatócsoportokkal, illetve a képzések felelőseivel együtt dolgozni. A C.P.P. modul terve konkretizálódott.

Pécsi Tudományegyetem: Az Avignoni Egyetem C.P.P. kurzusa a helyi sajátosságok figyelembevételével került át Pécsre. Maga a modul egy második látogatás alkalmával 2006 novemberében valósult meg, egy Erasmus oktatói ösztöndíj keretein belül. Az első alkalommal egy 3 kreditet érő képzést szerveztünk a Francia Tanszék (és a FEEFI – Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Intézet) képzésében részt vevő hallgatók számára. Emellett egy vezetőképzés biztosítja a FEEFI oktatói számára, hogy szakjukon továbbvigyék a modullal járó kötelezettségeket.

Jagello Egyetem: Ugyanezt a logikát követve a következő tervezett állomás a híres krakkói Jagello Egyetem. 2007 júniusában került sor a modul megszervezésére, mely lehetőséget biztosított az oktatók képzésére is.

Helsinki Egyetem: 2006 decemberében jött létre egy találkozó a Külkapcsolati Iroda képviselőivel. Az utazást követően a C.P.P. modul bevezetését 2007/2008-ra tervezzük.

Aostai Egyetem: A program 2007 júniusában kezdődött.

A munkatervezet kidolgozása ezekkel a partnerekkel a 2007/2008-as évre már folyamatban van. Mindegyik egyetem nagyra értékelt az egyetemi sikerességre vonatkozó törekvéseinket.

⁵ Initiative pour le Développement de l'Établissement (I.D.E.), Université d'Avignon et des Pays de Vaucluse

⁶ Conseil Régional Provence Alpes Côte d'Azur

⁷ Convention d'Objectifs

⁸ Université d'Avignon et des Pays de Vaucluse (UAPV)

⁹ PACA

II. Az Avignoni Egyetem és a Pécsi Tudományegyetem hallgatói által a kurzus során elsajátított kompetenciák

Jelenlegi kutatásunk a hallgatóknak a tanulmányaik során ténylegesen megszerzett és elsajátított képességeire irányul. A megkérdezettek két csoportja:

1. az Avignoni Egyetem Pedagógiai Karának alkalmazott nyelvészeti és természet-tudományi alapképzésben részt vevő elsőéves hallgatói, 31 fő;
2. a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának francia szakos és a felnőttképzésben (FEEFI) részt vevő másodéves és harmadéves diákjai, 32 fő.

A modul egyénileg választható. A kurzus kezdetén és végén a hallgatók feleletválasztós tesztet töltenek ki. A kapott eredményeket kiegészítjük, elmélyítjük a diákok közreműködésével elvégzett kiterjedtebb kutatással.

1. táblázat: A hallgatók leggyakoribb nehézségei (1. kérdőív)

	Az Avignoni Egyetem (UAPV) hallgatói	A Pécsi Tudományegyetem (PTE) hallgatói
NEHÉZSÉGEK		
Az órarend összeállítása és alkalmazása	19%	16%
Az új környezethez való alkalmazkodás	32%	11%
A tanulási mód megváltoztatása	9%	16%
A képzési információk hiánya	7%	20%
A folyamatos oktatói-hallgatói kontakt hiánya	11%	9%
Stressz és teljesítménykényszer	20%	22%
Az egyetem működésével kapcsolatos információk hiánya	2%	6%

A kapott eredmények nagyjából azonosak. Csupán két esetben található szignifikáns eltérés: az új környezethez való alkalmazkodás és a képzési információk hiányának esetében. Az előbbi kapcsán fontos megemlítenünk, hogy napjaink Franciaországában még mindig valós és jelen lévő problémát okoz a gimnáziumi és felsőfokú tanulmányok közötti átmenet. Az esetek többségében az egyetemi tanulmányok felvételi vizsga letétele nélkül, csupán az érettségi megszerzésével megkezdhetők (mint néhány év óta Magyarországon is). Ezért az Avignoni Egyetem hallgatói a tanév első hetétől kezdve, valamint a C.P.P. kurzus során fontos információkat kapnak az általuk választott képzésről. Ennek köszönhetően elkerülhetővé válnának a kurzusok és a tanrend „nem ismeretéből” fakadó nehézségek.

**2. táblázat: A C.P.P. keretén belül lezajlott munka pozitív hatásai az egyetemi életre
– az egyetemi élet azon aspektusai, melyek a kurzusnak köszönhetően
világosabbá váltak (2. kérdőív)**

	Az Avignoni Egyetem (UAPV) hallgatói	A Pécsi Tudományegyetem (PTE) hallgatói
A VILÁGOSABBÁ VÁLT ASPEKTUSOK		
Az alapképzés működése	6%	2%
Az oktatók elvárásai	2%	2%
Órai jegyzetek készítése	4%	6%
Az önálló munka jelentősége	19%	20%
Az órai magaviselet fontossága	32%	35%
A magánélet és a hallgatói lét közti egyensúly	34%	30%
A hallgatói egyesületek szerepe és feladata	3%	5%

A kurzus hatására a hallgatók jobban megértik megnyilvánulásaik fontosságát mind az órákon, mind a magánélet és a személyes kapcsolatok kialakítása területén.

3. táblázat: A C.P.P. kurzus során a diákok által előtérbe helyezett hallgatói személyiségjegyek (2. kérdőív)

	Az Avignoni Egyetem UAPV) hallgatói	A Pécsi Tudományegyetem (PTE) hallgatói
A KIEMELT HALLGATÓI SZEMÉLYISÉGJEGYEK		
Saját tulajdonságaink ismerete	15%	11%
Jellemvonásaink ismerete	16%	16%
A kifelé sugárzott „önkép” ismerete	8%	18%
A személyes akarat ereje	18%	12%
A környezet személyre és annak viselkedésére gyakorolt hatása	19%	21%
A birtokolt képességek tudatosítása	6%	5%
Bizonyos, még nem birtokolt képességek jövőbeni jelentősége	18%	17%

A Pécsi Tudományegyetem hallgatóinak 18%-a nagy figyelmet fordít a magáról sugárzott képre. A magyar hallgatók sokkal érzékenyebbek erre a személyiségképre, mint az Avignoni Egyetem diákjai. Ezt magyarázhatja az a tény, hogy a francia diákok már több mint egy évszázada tisztában vannak hallgatói jogaikkal, melyeket rendszeresen érvényesítenek, gyakran háttérbe szorítva teljesítendő kötelességeiket. Ezáltal nem vagy alig fordítanak hangsúlyt arra az „önképre”, melyet sugározni kívánnak egymás, illetve az intézmény felé.

4. táblázat: Mélyebb önismeret: a hallgatói létre, az egyetemi tanulmányokra és a sikerességre gyakorolt pozitív hatásai (2. kérdőív)

	Az Avignoni Egyetem (UAPV) hallgatói	A Pécsi Tudományegyetem (PTE) hallgatói
POZITÍV HATÁSOK		
Az önbecsülés és a felelősségérzet kifejlődése	16%	21%
Kifejlesztendő hallgatói képesség, amelynek segítségével rátalálhat erősségeire, ezáltal elsajátíthat egy kiegyensúlyozott magatartást	23%	40%
A hallgató segítése a nyerő személyiségstratégia meghatározásában	12%	10%
A hallgató segítése a realitásérzék kialakításában	14%	11%
A hallgató segítése a céljai eléréséhez szükséges motiváció megfogalmazásában	35%	18%

A Pécsi Tudományegyetem hallgatóinak az a törekvése, hogy pozitív személyiségképet alkossanak magukról, a már fentebb említett magyarázattal hozható kapcsolatba. Az avignoni diákok 35%-a nagyobb lelkesedést mutat egy személyiségi terv megfogalmazására. Az avignoni modul 12 hétig tartott, ellentétben a Pécsi Tudományegyetemével, mely intenzív formában valósult meg. Kijelenthetjük tehát, hogy egy bizonyos idő szükséges ahhoz, hogy egy teljes személyiségi terv megfogalmazódhasson.

5. táblázat: Megszerzettnek tekintett jellegzetes képességek (1. és 2. kérdőív)

	A modul előtt		A modul után	
	UAPV	PTE	UAPV	PTE
A MÁR MEGSZERZETT VAGY AZ ELSAJÁTÍTÁS FOLYAMATÁBAN LÉVŐ ÁTFOGÓ ISMERETEK				
A következetes munkához szükséges képességek	19%	54%	22%	60%
Hatékony munkamódszerek ismerete	10%	26%	19%	40%
Szervezőképesség	34%	30%	30%	35%
A nehézségek ellenére is kitartónak maradni	36%	33%	35%	10%
Autonóm tevékenységekre való képesség	32%	64%	43%	90%
A harmonikus egyensúly kialakítása munka, alvás és szabadidő között	32%	36%	24%	10%
Jól informáltság az egyetem szolgáltatásairól	69%	52%	75%	60%
Az oktatókkal való közös hangnem megtalálása	65%	58%	56%	40%

Úgy tűnik, hogy ezen a téren a Pécsi Tudományegyetem hallgatói rendelkeznek a jobb munkamódszerekkel. Ez a megállapítás annak a ténynek köszönhető, hogy ők jobban alkalmazkodtak az egyetem új környezetéhez. A modul után a hallgatók kisebb arányban állítják, hogy rendelkeznek az egyensúly kialakításához szükséges képességekkel munka, alvás és szabadidő között, mivel többen csak a kurzus folyamán döbbsentek rá képességeik valós értékeire.

Konklúzió

A képzés általános célja a hallgató segítése sikereinek optimalizálásában az alapképzés éve alatt. Jobb önismeret birtokában a diáknak lehetősége nyílik nélkülözhetetlen készségek kialakítására mind személyes, mind szakmai téren, vagyis egy önálló személyiségterv és hivatásterv elkészítésére. A képzés más pozitívumai között említhetjük, hogy a nemzetközi kapcsolatok fejlesztéséhez is jelentős részben hozzájárul. Oktatónak és diáknak egyaránt fontos a nemzetközi pedagógiai tapasztalatok kicserélése és az egymás intézményeitől való tanulás. A frankofónia gyakorlati felértékelődését figyelhetjük meg azáltal, hogy a közös nyelv a francia mind a nyolc ország esetében.

IRODALOM

- Basco, L. – M. E. Lefebvre (2001): *Evaluation des enseignements des modules Construction de Projet Personnel et des effets produits sur les étudiants, Peut-on aider les étudiants de premier cycle à élaborer des stratégies de formation efficaces?* Introduction de la démarche qualité dans l'enseignement supérieur, Kalis, Université Pierre Mendès France Grenoble 2, pp. 68–81.
- Basco, L. – M. E. Lefebvre – R. Blancon (2003): *Peut-on aider les étudiants de premier cycle à élaborer de stratégies de formation efficace?* Etudes Vauclusiennes, Association des études vauclusiennes, pp. 45–51.
- Caner, F. (2000): *Du projet personnel et professionnel des étudiants en Sciences et Technologies.* Spiral-Revue de Recherche en Education N° 26, pp. 259–73.
- Ministère de l'Éducation Nationale (2000): Note d'Information 00.25 *Les facteurs de réussite dans les deux premières années d'enseignement supérieur (DEUD, DUT, BTS).*